

מהי תודעה היסטורית וכיצד לפתחה?

כרטיס מידע למורים + מטלה

התודעה ההיסטורית ניתנת להבנה כמרחב שבו מתמזגים: (1) **הזיכרון הקיבוצי** המונחל בדרך כלל במשפחה ובמערכת החינוך, (2) התובנות של **המחקר ההיסטורי האקדמי** ו(3) שאר **ייצוגי ההיסטוריה**, המופיעים במרחב הציבורי ובאמצעי התקשורת: הקולנוע, הטלוויזיה, האינטרנט, הספרות היפה והאמנות, וכן אתרי זיכרון וטקסים לאומיים וקהילתיים. מכאן נובע ש... (1) החינוך בבית הספר, (2) המחקר ההיסטורי ו(3) ההיסטוריה הציבורית הם ספרות הפועלות במקביל על עיצוב התודעה ההיסטורית של המתבגר. איננו יודעים איזה מרכיב פועל חזק יותר, אבל ברור שהתודעה ההיסטורית היא תמיד תוצר של **הבניה חברתית רחבה**.

כיצד לפתח? המשמעות הפדגוגית של הבנה זו היא, שאם שיעור ההיסטוריה יהיה מנותק מהקשרי החיים הרלוונטיים ללומדים ויתעלם מעוצמת התקשורת לסוגותיה ומשאר מרחבי ההיסטוריה הציבורית, יסבלו תמיד הפרקטיקות של הוראת ההיסטוריה מכשל פרדיגמטי. התלמידים לא יפתחו חשיבה היסטורית מושכלת שתאפשר להם לזהות את הכוחות הפועלים על התודעה שלהם ולהציב מולם סימני שאלה. הכרח אפוא לפתח בקרב תלמידים חשדנות בריאה כלפי כל סיפור היסטורי המוצג לפניהם, אם בשיעורי ההיסטוריה בכיתה ואם במדיה — הטלוויזיה, האינטרנט והקולנוע.

מקור והרחבה

Ahonen, Sirkka (2005). Historical consciousness: A viable paradigm for history education? **Curriculum Studies**, 37, 697–707.

אסתר יוגב. מסה פותחת: חינוך היסטורי וטיפול החשיבה ההיסטורית.

<https://www.smkb.ac.il/Data/Uploads/ester-yoggev.pdf>

מטלה

הציעו שיעור לדוגמה שמטרתו המפורשת היא לא רק להציג וללמוד אירוע היסטורי, אלא ובעיקר לגעת בתודעה ההיסטורית של התלמיד. למשל, העלייה הגדולה בשנות ה-50, העליות מחבר העמים ומאתיופיה, מצבם של מהגרי עבודה בארץ, מצב האוכלוסייה הערבית היום במדינת ישראל, וכו'.